

מבוסס על לקו"ש כג/166 ואילך **הרוע ותכליתו:** האם מישהו היה קורא לבנו "בלק"?!

איש ואישה כועסים נכנסו לרב וביקשו עצה. אחרי שנים רבות של ציפיה, נולד להם הילד הראשון והם התווכחו בלהט איך לקרוא לו. הבעל תבע לקרוא על שם אביו בטענה כי אחרי כל כך הרבה שנות ציפיה, הוא חייב לכבד את אביו ואילו האישה התעקשה לקרוא על שם אביה מאותו הטעם בדיוק.

הרב הגה פתרון יהודי-קלאסי וחשב לעשות חיבור בין שני השמות. הוא שאל את הבעל מה שם אביו? - "יוסף". ומה שם אבי אשתך? - "יוסף"! אז מה הבעיה, התבלבל הרב, תקראו לו יוסף? - "לא, צעקה האישה, הרב לא יערבב. אבא שלי היה יוסף הרב, ואילו אבא שלו היה יוסף הכלומניק שלא הלך לו בחיים. אני רוצה שהילד יקבל את המזל של אבא שלי ולא של אבא שלו".

השיב הרב בפיקחות: "תקראו לו יוסף ונראה מה ייצא ממנו. אם יגדל רב, משמע שזה יוסף האבא של האישה. ואם יגדל כלומניק - משמע שזה יוסף של הבעל"...

יהודים מייחסים עניין גדול לשמות. כאשר נולד ילד יהודי, ההורים שוקלים בחרים עבורו דמות של איש דגול או אדם חשוב במשפחה, מתוך הבנה כי השם משפיע על גורלו של הילד ועל עתידו. השם אינו רק מספר זהות, אלא צינור של שפע והמשכה מלמעלה.

[זאת הסיבה כי אדם שנמצא ל"ע בסכנת חיים, מוסיפים לו שם המבטא "רפואה" או "חיים". משום ששם חדש הוא מזל חדש. בשיעור שכתבנו בעבר לפרשת לך-לך, הבאנו לכך דוגמא מהחלפת השם לשרה אימנו: מ"שרי" ל"שרה", כאשר "שרי" לא ילדה ואילו "שרה" כן תלד. רבנו הזקן מבאר שהאות "יוד" בשם "שרי" היא אות גברית, זו אות קטנה ומצומצמת ומסמלת את נקודת ההשפעה של הזכר ולכן "שרי" לא ילדה. תמורת זאת קראו לה "שרה" והאות ה"א היא אות נשית, אות רחבה ומפותחת ומסמלת פריון ולידה. כך כל אות בשפה העברית מסמלת אנרגיה רוחנית מסוימת¹].

וכאן עולה שאלה עצומה שלא צריך להיות מפרש כדי לתמוה עליה: כיצד פרשה שלמה בתורה נקראת על שם רשע כמו "בלק"? האם היינו קוראים פרשה על שם "המן", "טיטוס" או "אדולף יימ"ש?!

במיוחד שתוכן הפרשה מספר את ההיפך הגמור: את הפרת התכנית של בלק והנבואות הנפלאות של בלעם שניתנו במקום הקללות של בלק. כך שהפרשה הייתה ראויה להיקרא "**פרשת נבואה**" או "**פרשת משיח**", ותמורת זאת היא נקראת על שמו של הצורר!

יתירה מכך: בלק לא היה סתם רשע. הוא לא היה עוד שונא ברשימת הצוררים הארוכה לאורך ההיסטוריה שחשב להשמידנו. המדרש אומר: "שונאן היה יותר מכל שונאים". בלק תכנן לפגוע בנו ב"נשק להשמדה המונית" שלא היה לפניו ואחריו שניסה את הטקטיקה הזו.

הבה נזכיר את הסיפור: עם ישראל היה בדרך לארץ ישראל, הוא ניצח את שתי המעצמות החזקות באזור, את "סיחון מלך האמורי ועוג מלך הבשן" ולא נותר אלא לחצות דרך מדינה חלשה בשם "מואב". חשוב לציין כי עם ישראל לא התכוון בשום אופן לפגוע במואב. המואבים הם בני דודים שלנו, הם צאצאים של "מואב" בן "לוט" ולכן נצטוונו: "אל תצר את מואב". משה ביקש בסך הכול לעבור דרכם. אך בלק חש מהעם העצום שיחדור בתוך ארצו וחיפש דרך לבלום את התאוצה שלהם.

הוא בירר אצל זקני מדיין - שם גדל משה - מה סוד כוחו של משה והם ענו: "כוחו בפיו". התפילות שלו נשמעות למעלה. כיון שכך, החליט בלק לפגוע במשה בנשק שלו עצמו. הוא חיפש מישהו ש"כוחו בפיו".

¹ הבאנו שם דוגמה נוספת: כשרחל לא נכנסה להריון, היא נתנה את שפחתה "בלהה" ליעקב ואמרה: "אולי אבנה ממנה". מסביר האדמו"ר המהר"ש כי רחל הייתה היחידה בין האימהות שלא הייתה לה אות ה"א בשמה ולכן לקחה את "בלהה" שיש לה פעמיים ה"א וכך "אבנה ממנה", בלהה תמשיך גם לה את יכולת הפריין.

אדם שיודע לקלל ולעורר קטרוגים לפני האלוקים. כולם המליצו על "בלעם בן בעור", גדול נביאי התקופה, מיסטיקן מארם נהריים שידע לקלל. וכאן מדגיש המדרש כי הבחירה בנשק הזה הוא רוע מוחלט. כל אויבינו לחמו נגדנו בנשק קונבנציונלי, הם יצאו מולנו למלחמה פיזית ובמלחמה כזו, חלק ניצולים. אך בלק תכנן לפגוע בנו בדרך לא קונבנציונלית, נשק של קללות וקטרוגים שהוא "כלי להשמדה המונית". אם בלק היה מצליח בתכניתו, כל העם היהודי היה אבד היל"ת.

1. תנחומא בלק ב: וירא בלק בן צפור – הוא שונאן יותר מכל שונאים. שכלם היו באין במלחמות ובשעבוד שהן יכולים לעמוד בהן, וזה כאדם שהוא מוציא דבר [קללה] מפיו לעקור אומה שלימה.

ומה התגובה של ישראל לנוכח התכנית השטנית שלו? בקריאת הפרשה על שמו והנצחתו לדורות! נשים לב כי אבותינו לא זכו לקבל פרשה בתורה. אין פרשה על שם אברהם, יצחק או יעקב, גם לא על שם משה או אהרן - ורק בלק זכה להנצחה בתורה.

(במיוחד, אגב, שהמילה "בלק" היא אינה המילה הראשונה בפרשה. הפרשה מתחילה במילה "וַיֵּרָא" [בלק] ולכן יכולנו לקרוא לה בדיוק כך: "וַיֵּרָא", כמו פרשת "וַיֵּרָא" בהתגלות המלאכים לאברהם אבינו).

ב. הבה נבחן את הנושא גם מבחינה הלכתית. אנו נגלה כי מדובר בשאלה הרבה יותר חמורה. זאת לא רק בעיה של אסתטיקה, עניין של טעם טוב, אלא בעיה הלכתית ממדרגה ראשונה.

אדם שרוצה לקרוא לבנו בשמו של אדם רשע, הוא מחבב נניח את השם "בלק", "נמרוד" או "ישמעאל" והוא רוצה לקרוא כך לבנו - האם הדבר מותר? הפוסקים מעלים שאלה דומה גם לגבי השם "אליעזר". במקור הוא שם של עבד כנעני, שרצה לחתן את בתו עם יצחק ואברהם אמר לו: "בני ברוך ואתה ארור ואין ארור מדבק בברוך". כך דנים הפוסקים גם לגבי השם "הדר", שהיה אחד מאלופי אדום בני עשו (בראשית לו, לט): "הדר" מהעיר "פעו".

הנה מהפסוק בספר משלי: "זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב" – לומדת הגמרא שאין קוראים ילד בשמו של רשע. הגמרא מדברת שם על "בן קמצר", שהיה יודע את סדר כתיבת השם המפורש בבית המקדש וסירב לשתף אחרים בסוד הזה בכדי לשמור על המונופול שלו. הגמרא קובעת כי "שם רשעים ירקב" ואין קוראים ילד על שמו.

הגמרא ממשיכה ומספרת סיפור מזעזע על ילד בשם "דואג". זהו שם המזכיר את "דואג האדומי", שהלשין לשאול על כוהני נוב שאירחו את דוד ובתגובה הרג שאול את אחימלך הכוהן הגדול ועוד 85 כוהנים. אותו ילד נקרא "דואג" ואימא שלו, שהייתה עשירה מאוד, הייתה שוקלת אותו בכל יום ונותנת זהב לבית המקדש כנגד המשקל שהתווסף בו. אולם בסופו של דבר, כשהגיעו ימי הרעב הנוראיים בירושלים אחרי החורבן, היא חתכה אותו ואכלה את בשרו.

2. יומא לח, ב: תנו רבנן: בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב. אמרו עליו שהיה נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם הייתה תיבה של ד' אותיות, היה כותבה בבת אחת... על הראשונים נאמר (משלי יז, ז): 'זכר צדיק לברכה', ועל בן קמצר וחבריו נאמר (המשך הפסוק): 'ושם רשעים ירקב'. מאי ושם רשעים ירקב? אמר ר' אלעזר: רקביבות תעלה בשמותן - דלא מעלים את שמותם.

הראשונים מנתחים היטב את דברי הגמרא ומפרשים שהאיסור הוא משתי סיבות: א. כדי שלא להנציח את הרשע. ב. בגלל עתידו של הילד. ראשית, מצווה להעלים את שם הרשע מהעולם ולא לתת לו פרס של הנצחה. שנית, שם של אדם רשע, גורם מזל שלילי לילד שייקרא בשם הזה.

רש"י: רקביבות תעלה בשמותיהם – חלודה, ככלי ברזל שאין משתמשים בו.

רבינו חננאל: אין אדם שנקרא בשם הזה – מצליח.

כראיה לגישה השנייה, ששם של אדם רשע גורם לילד מזל רע, כותב החתם סופר דבר מעניין: הנפילה של קורח אירעה לו, משום שהשם "קורח" היה שמו של אחד מאלופי עשו.

חנם סופר תחילת פרשת קורח: עלתה לו לקורח כך, מפני שהיה שמו כשם אחד מאלופי עשו².

הגמרא מספרת במקום אחר (יומא פג) סיפור מעניין על תוקף המזל שמשרה שמו של אדם רשע: רבי מאיר, רבי יהודה ורבי יוסי יצאו למשימת גיוס כספים עבור עניי הקהילה היהודית. הם עצרו לנוח באיזה פונדק ורבי יהודה ורבי יוסי השאירו את הארנק אצל פקיד הקבלה. רבי מאיר, לעומתם, שאל תחילה את שמו: "כידור", וכאשר שמע רבי מאיר את השם, סירב להפקיד בידיו את הכסף. בבוקר הם ביקשו ממנו את הכסף והוא הכחיש הכול ואמר שאינו מכיר אותם. הם הלכו בבהלה לרבי מאיר וביקשו לדעת איך ידע להיזהר מהנבל. אמר להם: הקשבתי לשמו, "כידור" וזה הזכיר לי את הפסוק "כי דור תהפוכות המה, בנים לא אמון במ".

אולם מצד שני, למרות כל זאת, הפוסקים מתירים הלכה למעשה לקרוא לילדים בשמות "אליעזר" או "ישמעאל" או "הדר". הראיה הגדולה לכך היא, שמשה רבנו בכבודו ובעצמו קרא לבנו השני "אליעזר" ולא חשש שזה שם של "ארור". יתירה מכך מצאנו כוהן גדול ותנא חשוב שנקרא אפילו בשם "רבי ישמעאל" ומדי בוקר מתחילים את התפילה בהזכרת המימרה שלו: "רבי ישמעאל אומר".

הביאור הוא, שכל השמות הללו נושאים משמעות עברית נפלאה וההורים מכוונים בוודאי אל המשמעות העברית וכלל לא מכוונים אל שמו של הגוי. "ישמעאל" – "ישמע-אל", "אליעזר" כי "אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה". וכך אפשר לפרש על "נמרוד", שהוא מורד בעולם הזה ומתבטל לקב"ה. או "הדר" שהוא שם פרי הדר. וכיון שכן - אין לחוש.

חיד"א שם הגדולים מערכת גדולים, אלד: מצאה החקירה מקום לנוח על משה רבנו, איך קרא לבנו אליעזר, כיון דאליעזר היה [עבד כנעני שהוא] ארוך? אפשר לומר דהיכא דהשם עצמו הוא טוב, נאה ויאה, לא משגחינן אם אדם רשע נקרא בשם זה. והכא דשם אליעזר הוא שם טוב מאוד, דהמקום היה בעזרו של משה – לכן משה רבנו קרא לבנו אליעזר.

וכיון שכן, שבה ונשאלת בעוצמה השאלה בה פתחנו: כיצד נקראת הפרשה על שמו של בלק? הרי אין לנו משמעויות אחרות וכוונות נסתרות, אנו מקדישים את הפרשה לכבודו של אותו שונא ולכאורה הדבר אסור הלכתית מצד "שם רשעים ירקב"?

ג. לפני שננסים לעניין, הבה נבחן את הנושא מכיוון נוסף: אם הוחלט מכל סיבה שהיא לזרום עם הרשעים ולפרגן להם כבוד, למה לא נעשה צעד נוסף ונקרא לפרשה על שם הכוכב האמתי: "בלעם"?

"בלק" היה בסופו של דבר סתם מוג-לב. הוא לא היה גבר אמתי. לא היה לו את האומץ לצאת ולהילחם בבני ישראל בעצמו כמו סיחון ועוג³, הוא רק התחבא מאחורי הקללות של בלעם. בלעם, לעומתו, היה נביא נעלה שנאמרו עליו מילים בלתי נתפסות: "יודע דעת עליין"! הגמרא מסבירה כי בלעם היה יודע לכוון את צירופי השמות האלוקיים והיה מזהה את השעות בהן מאירה מידת הדין וה' כועס ומפקיד

² איך נקראת פרשה על שם קורח? באמת אפשר להקשות אותה השאלה על פרשת קורח. אולם: א. קורח היה יהודי. ב. והוא העיקר: קורח הוא הנושא המרכזי של הפרשה ומבטא את העיקר שלה. ואילו בלק הוא לא הדמות המרכזית בפרשה, ואדרבה, עיקר הפרשה היא הנבואות של בלעם לטובת ישראל.

³ הפחדנות של בלק: בלקו"ש ח"ח מעיר הרבי כי הפרשה מתחילה "וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי" וממשיכה "ויגר מואב". היינו שכל המדינה נכנסה ללחץ. מה הקשר בין ראיית בלק את הצלחת ישראל ובין זה שכל המדינה פחדה? אלא בלק היה איש חלש, הוא לא היה מנהיג. במקום לחזק את בני עמו, הוא הלך ושיתף אותם בפחדים שלו. הוא הבהיל אותם עם המואב ברש"י, שעד עכשיו סמך ובטח על סיחון ועוג החזקים והנה הם נוצחו בידי ישראל ואבדה ההגנה למואב.

כביכול, ואז היה מזכיר לקללה את השמות של אלו שהרגיזו אותו. אם כן, מדוע לא נלך צעד נוסף ונקדיש את שם הפרשה לכבוד האיש הזה?!

הרבי ביאר כמה פעמים (לקו"ש כג/171 הערה 57 ובכ"מ) כי בלק היה **היוזם והמממן** של הסיפור ואילו בלעם היה רק **השליח**. ולכן הוא הנושא המרכזי. למה הדבר דומה? לאיש עשיר ששוכר שכיר-חרב כדי לרצוח מישהו, והתורה רוצה ללמד כי האירוע נקרא על שמו של השולח ולא על שם הרוצח.

אמנם יתכן לענ"ד לבאר זאת בדרך נוספת על פי דיון מעניין בשיחה אחרת. הרבי דן באריכות (לקו"ש לח) מי שנא יותר את ישראל – בלק או בלעם? בין שני הברנשים הללו – מי היה מסוכן יותר? הרבי מביא שם יסוד גדול שנוגע לעוד כמה מהשונאים הגדולים ביותר של ישראל.

בלק שנא את ישראל מפני **סיבה הגיונית**. הוא חשש שהם יעברו בגבולו ויכבשו את ארצו. וכמובן לא הייתה לו דרך לדעת מציווי ה' לישראל: "אל תצר את מואב". בלעם, לעומתו, היה נביא ולכן ידע בוודאי שעם ישראל אינו מתכוון לפגוע בישראל. והעובדה שהוא בכל זאת הגיע לקללם, נבעה **משנאה תהומית, עצמית, ללא שום סיבה**. הוא פשוט לא היה יכול לראות בקיומם של ישראל.

ואלו הם השונאים המסוכנים ביותר. אדם ששונא בגלל **אינטרס** כלשהו, כסף או כבוד, הוא לא אויב מסוכן. אפשר להגיע אתו לגישור ולפשרה. האויב המסוכן הוא זה ששונא בלי סיבה. זה שמרגיש כי זה או אתה או הוא. האויב שמרגיש כי עצם קיומך מאיים עליו.

יש להעיר כי היסוד הזה מוסבר אצל מפרשים אחרים לגבי מצוות "מחיית עמלק" והמצווה שנקרא בפרשת מטות, "למחות את מדיין". בתורה מחמירה איתם יותר מכל שונאינו במהלך הדורות, משום שהם יצאו למלחמה בלי כל סיבה הגיונית. עם ישראל לא עבר בשטח שלהם ולא התכוון לכבוש אותם. זאת הייתה שנאה לשם שנאה – ומהאנשים האלו צריך להיזהר ביותר ולמחוק אותם עד היסוד.

ואכן יש להעיר מהמובא בחסידות כי "עמלק" ו"בלעם" יצאו מאותה אסכולה והדבר מתבטא בשמם: אם נכתוב בשורה אחת "בלעם" ובשורה מתחתה "עמלק", נראה ששני השמות מרכיבים אחד את השני: האותיות "בל" והאותיות למטה "עם" – מרכיבים את השם "בלעם". וכן האותיות האחרונות "עם" והאותיות מתחתיהן "לק" – מרכיבות את השם "עמלק".

[לשבר את האוזן: המקבילה של בלעם ועמלק בימינו היא מדינת "איראן". אין לנו גבול ועסק איתם ובכל זאת הם לא מסוגלים לראות בקיומנו. הלקח הוא, שעם אויבים כאלו לא חותמים הסכמים ולא מנסים לרצותם].

3. אסתר רבה פרק ו: ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים – מהיכן בא? מאצל בלעם הרשע.

ליקוטי שיחות לח/88: רש"י פירש (כב,יא) ש'בלעם היה שונאם יותר מבלק' ולכן בלק ביקש 'ארה לי' ואילו בלעם אמר לשון מפורשת יותר: 'קבה לי'. וכן בלק ביקש רק: 'ואגרשנו מן הארץ', להסיעם מעליו ואילו בלעם אמר 'וגרשתי' [בכלל] מן העולם. ויש לפרש כוונתו ששנאתו של בלעם הייתה **מסוג אחר**: שנאתו של בלק הייתה מפני **סיבה**, מיראתו שבני יכבשו את ארצו. משא"כ שנאתו של בלעם הייתה שנאה **עצמית**, בלי סיבה, שהרי הוא ידע בנבואתו מהציווי לישראל: 'אל תצר את מואב'.

ולפי המהלך הזה אפשר לבאר באופן נוסף, מדוע הפרשה אינה נקראת על שם בלעם. משום שהוא הרוע המזוקק והמוחלט, מהליגה של עמלק – ואנשים כאלו מצווה למחותם ולא להעניק להם פרשה בתורה (ראו עד"ז חכ"ג שם בסוף ההערה).

אולם שבה ונשאלת השאלה המרכזית: מדוע בלק – שלא היה צדיק גדול – כן זכה לפרשה בתורה?

ד. בתחילת שנות הלמ"ד (שנות השבעים), אירע אירוע קשה בטורונטו בקנדה. פעילים אנטישמיים הציתו מבנה בית כנסת ונשרפו בו כמה ספרי תורה. הציבור בארצות הברית נסער מהמעשה ויהודי קנדה נחרדו לראות את האנטישמיות דורכת על סף דלתם.

באותה עיר היה חסיד מקהילת חב"ד, שייסד מניין תפילה לילדי האזור שלא נהגו ללכת לבית הכנסת. הרב אברהם יעקב גלובסקי נהג לאסוף את הילדים ממשפחות שלא שמרו תומ"צ ולהתפלל איתם במניין תפילה חווייתי. הוא היה מספר את פרשת השבוע ועורך להם קידוש עם 'סעודה'. בשבת הראשונה אחרי אירוע ההצתה הופיעו במקום שני ילדים חדשים. חיים קפלן בן 13 ואחיו הצעיר, שמואל. הם התגוררו לבדם עם אימם והאירוע הקשה הסעיר את רוחם. עם סיום התכנית, ניגש חיים הצעיר אל הרב וביקש לשוחח: "כיצד נתן אלוקים לאנטישמים האלה לשרוף ספרי תורה"?! הרב גלובסקי הביט בילד בעצב וענה: "גם אני אינני יודע. יש דברים שאיננו מסוגלים להבין".

הילד הופתע לשמוע שהרב איננו יודע תשובה ודווקא המענה הכן, כבש את ליבו. הוא ואחיו החלו לפקוד את המניין בקביעות, בהדרגה החלו לקיים מצוות, עד שהביעו את רצונם לעבור ללמוד בבית-הספר של חב"ד. אימם לא התלהבה מהרעיון, אך נעתרה לרצון העז של ילדיה. אחרי כמה חודשים הגיע חג הפסח והילדים לא יכלו לעשות את החג בבית, שכן אימם לא הייתה מוכנה להכשיר את הבית והם החליטו להתארח אצל משפחה בניו-יורק ולעשות את החג בקרבתו של הרב.

חיים כתב מכתב לרבי וציין את שמחתו על שיזכה להימצא בפסח בקרבת הרבי, אך בתוך זמן קצר קיבל מענה: "לעשות את הפסח בבית, עם האם. בדבר שאלות ופרטים להתייעץ עם הרב גלובסקי והרב שוחט (רב קהילת חב"ד בטורונטו) כיצד להכשיר את הבית". העמדה של הרבי ריגשה את האישה והיא הביעה נכונות לעשות הכול כדי שהבית יהיה כשר לפסח.

חלפו כארבעים שנה. בנו של הרב גלובסקי, מנחם מנדל, נסע בשליחות הרבי לארץ הקודש, הוא ניהל את חיי רחוק מקנדה ולא ראה ולא שמע מאותו חיים קפלן. לקראת חג השבועות שנת תשע"א (2011), נסע הרב מנחם-מענדל לחוג את החג בבית-מדרשו של הרבי בניו-יורק. בליל החג הלך להתפלל במניין המתקיים בחדרו של הרבי. בהיכנסו לשם ראה פתאום את חיים קפלן, סב לנכדים, שבא לניו-יורק לרגל חתונת אחד מילדיו. הם שוחחו באריכות, חיים סיפר את סיפור התקרבותו לחיי היהדות ובסיום אמר: "כששאלתי בשעתו את אביך איך ייתכן שהקב"ה אפשר להעלות באש את ספרי התורה, לא ידע להשיב לי, אך היום אני יודע את התשובה: אילולא האירוע הקשה הזה – אני ואחי לא היינו מגלים את עולמה של היהדות".

הבה נשוב אל שם הפרשה, "בלק": הרבי מביא רעיון כביר. ההלכה אומרת כי יש מקרה אחד ויחיד בו מותר להזכיר שם של מקום טמא. ההלכה קובעת כי בעיקרו של דבר, אסור ליהודי להזכיר שם של "עבודה זרה", כמו "כנסיה". אסור לומר 'ניפגש בערב על ידי הכנסייה ההיא', אולם יש היתר חריג: כאשר רוצים ללמד משהו חשוב לגבי העבודה זרה הזו, מותר לנקוב בשמה.

לדוגמה, התורה מזכירה בפרשת "בשלח" כי בני ישראל חנו על שפת הים, למרגלות "בעל צפון", שהיא העבודה זרה של מצרים. ואף שאסור לקבוע נ.צ. על יד עבודה זרה, אך זהו מטעם מיוחד: כדי להפגין את אוזלת היד של העבודה זרה ולבזות אותה. היא לא הייתה מסוגלת להציל את אנשי מצרים מהטביעה במי הים הסמוכים אליה.

וכך בענייננו: השם של הפרשה "בלק", מעביר מסר יסודי שהוא הרבה יותר גדול מבלק ובלעם. כאן התורה מספרת כיצד עלינו להגיב לקשיים. התורה באה ללמד כי **דברים טובים מגיעים לעולם דרך אנשים רעים**. קושי הוא הדרך של אלוקים לייצר **תוצאות יוצאות דופן, חורגות בהרבה מהרגיל**.

בלק ובלעם תכננו להרע לישראל בצורה שלא הייתה כמותה. בלעם תכנן למנות את כל עוונות וחטאי ישראל ולסכסך באופן מוחלט בינם ובין הקב"ה. הסוף היה, שדווקא דרכו הגיעו לישראל הברכות הגדולות ביותר. בלעם הוא הנביא הבלעדי שמבטיח את ההבטחה הגדולה מכולן: את הגאולה העתידה

וביאת משיח צדקנו. בכך מעבירה התורה מסר: **אנחנו מתפתחים בעיקר דרך אתגרים, לא דרך הרגעים הקלים בחיים. הדרך אל ההצלחה היא אינה ישרה, היא מפותלת.**

יש לכך משל מפורסם: כשאדם רוצה לפתח את מסת השריר שלו, הוא הולך למכון כושר ושם מרים את רמת הקושי במכשיר. ככל שהוא מתקדם, כך הוא מרים את רמת ההתנגדות. הסיבה לכך פשוטה: אדם לא מסוגל להוציא יותר כוח ממה שהוא נדרש ולכן הדרך לפתח את השריר ולהרגיל את הגוף להוציא יותר כוח, היא לעורר התנגדות והיא מאלצת אותו לגלות מה שיש בפנים. אתגר הוא הדרך של אלוקים לומר: אתם מסוגלים ליותר. יש לכם בפנים כוחות שאינם ממומשים.

4. ליקוטי שיחות כג/167 ואילך: בעלי התוספות מקשים, כיצד אמרה התורה 'דבר אל בני ישראל ויחננו לפני בעל צפון' והרי נאמר בגמרא שאסור לאדם לומר לחברו 'המתן לי בצד עבודה זרה פלונית?' הם עונים שהאיסור הוא דווקא לאדם ולא לקב"ה. כוונת הדברים היא, שכאשר אדם מזכיר שם עבודה זרה, הוא מחשיב אותה בכך ואילו כוונת התורה היא לבטל ולבזות את העבודה זרה ולהראות שאין בה ממש והיא לא הועילה למצרים.

וכך בקריאת השם בלק: אצל בלק אנו מוצאים כי לא רק שמחשבתו הרעה התבטלה, אלא יותר מכך: קריאתו לבלעם גרמה להוספה אצל עם ישראל – והם התברכו בברכות נעלות יותר על ידי בלעם. כך שהזכרת השם "בלק" מבליטה את היתרון וההוספה שנעשה אצל היהודים.

כעת נבין דבר גדול: אחד הסיפורים הקשים בתולדות חז"ל הוא הסיפור של רבי עקיבא זקנים, שעמדו מול שרידי הר הבית. הגמרא בסוף מסכת מכות מספרת על רבי עקיבא וחבריו שעלו לירושלים בימים הקשים שאחרי החורבן. מסביב שמעו את קול המונה של רומי חוגגת ורועשת ובית אלוקינו חרב ומושפל. אך זה לא היה הכול: לתדהמתם ראו שועל יוצא מבין חורבות קדש הקדשים.

זאת כבר הייתה סטירת לחי בפנים. יותר נמוך מזה אי אפשר לרדת. החכמים פראו בבכי: מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת, אפילו כוהן מזרע אהרון שלא היה ראוי לכהונה, היה נכנס שם ומת, כעת שועלים מהלכים בו?! האם יש ראייה גדולה יותר לכך שה' מאס בנו?!

אך רבי עקיבא צחק. הוא ציטט את הפסוק: "ציון שדה תחרש". הרבי הסביר באריכות (לקו"ש יט/72) כי רבי עקיבא התכוון לומר, שחרישה היא סימן לצמיחה. הדרך היחידה להפיק מהשדה את המקסימום, היא לחרוש בה בעומק וככל שהחרישה עמוקה יותר – כך הצמיחה העתידית תהיה גדולה יותר. כנראה, אמר רבי עקיבא, שאלוקים רוצה לרומם אותנו לדרגות עמוקות של קשר שיניבו את הגאולה העתידה. רק ההתרחקות שלו יכולה להפיק מאתנו את עומק הגעגוע אל הקדושה.

המסר של פרשת "בלק", אם כן, הוא לשנות את ההתייחסות. "בלק" יכול להיות שם של צורר, אך במבט מעמיק יותר, הוא השגריר של אלוקים כדי להביא לעולם את הנבואה על הגאולה העתידה.

מספרים על אסיר ציון, שזכה לקבל אישור יציאה מרוסיה הסובייטית. בשדה התעופה עצר אותו פקיד המכס הסובייטי, חיטט בתיקו ומצא פסלון זהב בדמותו של סטאלין. הוא שאל מה זה והיהודי ענה: "שמש העמים, האיש שבזכותו היו לנו חיים של בריאות, פרנסה ואושר". השוטר התרגש מפרץ הפטריוטיות ושחרר אותו בסיפוק. בבוא העולה לשערי הארץ המובטחת, עצר אותו פקיד המכס הישראלי, בדק בתיקו ומצא את הפסלון. "מה זה?" - "אל תשאל, זה האיש שבגללו לא היו לנו חיים, לא פרנסה, לא בריאות ולא אושר". השוטר התרגש מפרץ הכאב ושחרר אותו.

כשנפגש העולה עם בני משפחתו בארץ, הם מצאו את הפסלון ושאלו מה זה? "זה 5 קילו זהב איתם נוכל להתחיל את החיים בארץ"...

בשיחות רבות, הרבי קישר את הרעיון הזה ליום י"ב בתמוז, חג הגאולה הניסי של האדמו"ר הקודם מרוסיה הסובייטית. רגעי המאסר עצמם היו נראים כמו נקודת השפל הגרועה ביותר במצב היהודים בברית המועצות. אפילו הרבי נעצר ועל ראשו הושת גזר דין מוות. אך במבט לאחור התברר כי רגע השחרור היה אחד הרגעים החזקים ביותר במאבק ובניצחון על התנועה הקומוניסטית. ההתקפלות של

הסובייטים דרך השחרור של הרבי, העניקה לאומללים מאחורי מסך הברזל את התקווה כי "עלה נעלה ויכול נוכל לה". אי אפשר לא לקשר בין הדברים ובין המצב הרוחני של יהודי ברית המועצות כיום, אשר דווקא החסידים והצאצאים הרוחניים של הרבי, הם אלו שעומדים בראש החזית של הפצת היהדות במדינה ההיא, ומתוך כבוד והערכה של השלטונות כלפיהם.

מה המסקנה המעשית מכך? כל אחד מבקש "טוב נראה ונגלה", אולם אם חלילה נופל על האדם אתגר מסוים, ניתנת לו הבחירה כיצד להתמודד אתו. הוא יכול להישבר, אך הוא יכול למנף אותו לפעולה חדשה שעוד לא עשה מעולם. הוא יכול לקבל החלטה טובה חדשה וכך הקושי הזה הפך למנוף של התעלות והתקדמות.

אנו פונים לקב"ה בתפילה כי עם ישראל סבל והתקדם כבר מספיק ולא נותר אלא לממש הלכה למעשה את נבואות בלעם: "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" בקרוב ממש.

כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי

מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם

ולרפואה שלמה של מרת

שיינא בעשא בתיה בת פייגה

